

OBSAH

Úvodem	5
I. STRUČNÝ ÚVOD DO TEORIE LITERATURY	7
1. Struktura literárního díla	7
2. Tematika	8
3. Kompozice	9
4. Jazyk	10
4.1. Obecné poučení	10
4.2. Obrazná pojmenování (tropy)	10
4.3. Syntaktické prostředky	13
4.4. Zvukové prostředky	16
4.5. Jazyková a slohová výstavba v kompozici literárního díla	16
4.6. Titul literárního díla	17
5. Specifické básnické prostředky	17
5.1. Verš	17
5.2. Systém sylabotónický	18
5.3. Systém časoměrný	18
5.4. Systém sylabický	19
5.5. Systém tónický	19
5.6. Volný verš	19
5.7. Rým	19
5.8. Spojování veršů ve vyšší celky	20
6. Literární druhy (žánry)	20
Přehled hlavních žánrů	21
6.1. Epické žánry	21
6.2. Lyrickoepické žánry	22
6.3. Lyrické žánry	22
6.4. Dramatické žánry	23
6.5. Žánry věcné literatury	23
6.6. Přehled hlavních literárních druhů a žánrů (tabulka)	24
II. ČÍTANKA S LITERÁRNÍMI VÝKLADY	25
1. Jak si lidé vykládali svět	25
1.1. Z antické mytologie	25
Homér – Odysea (29), Eduard Petiška – Staré řecké báje a pověsti (31), Publius Ovidius Naso – Proměny (33)	
• Otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 1.1.	35

1.2. Báje a pověsti starých mimoevropských národů	38
Epos o Gilgamešovi (38), Popol Vuh (41)	
• Otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 1.2.	44
1.3. Biblické příběhy	47
Bible – Starý zákon (47), Kniha Mojžíšova první (Genesis) (47), Ivan Steiger – Bible v kresbách (Potopa světa) (49), Potopa (bible) (50), Jean Effel – Stvoření světa (52), Ivan Steiger – Bible v kresbách (Jan) (52), Roark Bradford – Černošský Pán Bůh a páni Izraeliti (53), Ivan Olbracht – Biblické příběhy (55), Jan Werich, Jiří Voskovec a Jaroslav Ježek – Potopa (58), Bible – Nový zákon (60), Evangelium sv. Lukáše (60), Evangelium sv. Matouše (61), Epištola sv. Pavla ke Korintským (62), Karel Kryl – Salome (63)	
• Otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 1.3.	64
1.4. Evropská středověká literatura	68
FRANCIE: Píseň o Rolandovi (70), NĚMECKO: Píseň o Nibelunzích (73), RUSKO: Byliny (74); Vladimír Hulpach, Emanuel Frynta, Václav Cibula – Hrdinové starých evropských bájí (76), František Ladislav Čelakovský – Ohlas písní ruských (79)	
• Otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 1.4.	80
1.5. Lidová i umělá slovesnost; české báje a pověsti	84
Zaklínadla, zaříkadla a zažehnavání (84), Pranostiky (85), Přísloví (85), František Ladislav Čelakovský – Mudrosloví národu slovanského ve příslovích (86), Pořekadla (87), Píseň (87), Ukolébavka (87), Milostná (88), Na roční období (88), Pracovní (88), Sluníčko za hory zachází (89), Osiřelo dítě (89), Pohádka (90), Pověrečná povídka (92), Pověst (93), Dalimilova kronika (95), Alois Jirásek – Staré pověsti české (97), Josef Kopta – Kratochvilné děje z naší vlasti (100), Jan a Tomáš Linhartovi – Pověsti z Pardubicka a z Hradecka (103), Karel Jaromír Erben – Kytice (104), Ivan Olbracht – Nikola Šuhaj loupežník (107)	
• Otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 1.5.	110
1.6. Literatura pro děti; pohádkový svět	114
Tisíc a jedna noc (115), Hans Christian Andersen – Pohádka mého života (118), Hans Christian Andersen – Sněhová královna (119), Karel Jaromír Erben – Zlatovláska (123), Božena Němcová – Národní báchorky a pověsti (125), Josef Čapek – Povídejme si, děti (126), František Hrubín – Malá pohádka o řepě (128), Pauline Barnes, Adolf Born – Paní, vy už zase ječíte (129), Stanislav Holý – Procházka pana Pipa (134), Jan Werich – Fimfárum (136), Jan Drda – Hrátky s čertem (139), Filmová pohádka Zdeňka Trošky – Z pekla štěstí (142), Svět říkadel, písniček, hádanek,... (144), František Hrubín, Adolf Zábanský – Je nám dobře na světě (146), František Halas – Dětem (146)	
• Otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 1.6.	147

1.7. Slavné bajky	153
Ezop – Bajky (153), Jean de Lafontaine – Bajky (153), Ivan Andrejevič Krylov – Bajky (155), Smil Flaška z Pardubic – Nová rada (155), Antonín Jaroslav Puchmajer – Z bajek (157), Josef Lada – O vráně, sýru a lišce (157), Alois Mikulka – Vrána a liška (158)	
• Otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 1.7.	159
1.8. Výklad světa jako stále otevřená otázka	163
Jan Neruda – Písně kosmické (163), Erich von Däniken – Vzpomínky na budoucnost (164)	
• Souhrnné otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 1.	166
2. Lidské vztahy v literatuře	173
2.1. Lidská přátelství a kamarádství	173
2.1.1. Starověká literatura: Potěšující písně tvé milé, když se vrací z lučiny (174), Sávitrí (174), Kniha písní (175), První píseň (176), Anakreón – Anakreon-teia (177), Gaius Valerius Catullus – Písně pro Lesbii (177), Ivan Steiger – Bible v kresbách (Píseň písní) (178)	
2.1.2. Středověká literatura: Kálidása – Šakuntalá (Ztracený prsten) (178), Tecayehuatzin – Přátelství (179), Girautz de Borniel – Ach, umírám! (180), Jměj se dobře, srdečko (181), Detrimentum pacior (181)	
2.1.3. Novověká literatura: Francesco Petrarca – Zpěvník (182), Giovanni Boccaccio – Dekameron (183), William Shakespeare – Romeo a Julie (185), Vítězslav Nezval – Manon Lescaut (188), Alexandr Sergejevič Puškin – Evžen Oněgin (190), Andrej Sládkovič – Marína (192), Karel Sabina, Bedřich Smetana – Prodaná nevěsta (193), Jan Neruda – Knihy veršů (198), Z Nerudovy korespondence (199), Vítězslav Hálek – Večerní písně (200), Romain Rolland – Petr a Lucie (200), Jacques Prévert – Jako záznakem (201), William Saroyan – Tati, tobě přeskočilo (202), Jiří Wolker (204), Jaroslav Seifert (205), Jan Skácel – Básně (207), Oldřich Mkulášek – Sóló pro dva dechy (208), Jan Noha – Jeden druhému (219), Pavel Kopta – Lásko prokletá (210), Hynek Martinek – Slovíčko (211), Ota Pavel – Jak to člověk prohrál a potom vyhrál (211), Václav Dušek – Druhý dech (213), Milan Kundera – Nesnesitelná lehkost bytí (216)	
2.1.4. Na okraji literatury: Carol Graceová – Snít se vyplácí (221)	
• Otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 2.1.	224
2.2. Konfliktní a nešťastné vztahy v literatuře, hledání náhražek 231	
2.2.1. Ze světové literatury: Molière – Tartuffe (232), Molière – Lakomec (234), Honoré de Balzac – Otec Goriot (236), Charles Baudelaire – Květy zla (239), George Orwell – 1984 (240), Eugène Ionesco – Plešatá zpěvačka (24), Samuel Beckett – Čekání na Godota (247), Arthur Hailey – Konečná diagnóza (250), Vladimír Vysockij (254), Christiane F. – My děti ze stanice ZOO (254), Škola Jidášova (258), Daniel Stern – Dobrodružství	

v Bílém domě (259), Andrej Halada – Virtuální? Ne. Jenom realita. (terrorismus) (262)

2.2.2. Z české literatury: Božena Němcová – V zámku a v podzámčí (265), Jan Neruda – Knihy veršů (267), Jaroslav Vrchlický – Pavučiny (268), Viktor Dyk – Milá sedmi loupežníků (268), Karel Čapek – R.U.R. (269), Vladimír Páral – Soukromá vichřice (272), Jiří Žáček – Rýmy pro kočku a pod psa (275), Egon Bondy – Četl jsem právě (277), Jiřina Hauková – Sonet (277), Michal Viewegh – Báječná léta pod psa (278), Martin Fendrych – Jako pták na drátě (281), Elena Lacková – Černý a bílý bratr (282), Radek John – Memento (287)

• Otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 2.2.	292
• Souhrnné otázky, úkoly, cvičení, náměty a hry ke kapitole 2.	300
3. Slovníček	313
4. Výběrový klíč	327
Obsah	332